

УКРАЇНСЬКА ІНЖЕНЕРНО-ПЕДАГОГІЧНА АКАДЕМІЯ
ФАКУЛЬТЕТ МІЖНАРОДНИХ ОСВІТНІХ ПРОГРАМ
КАФЕДРА ПЕДАГОГІКИ, МЕТОДИКИ ТА МЕНЕДЖМЕНТУ ОСВІТИ

ЗАТВЕРДЖУЮ
Перший проректор
з науково-педагогічної роботи

Сергій ПЕТРОВ

«31» серпня 2021р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

(вибіркова)

(нормативна/вибіркова)

Загальна та вікова психологія

(назва навчальної дисципліни)

Галузь знань 01 Освіта / Педагогіка

(шифр і назва галузі)

Спеціальність 015 Професійна освіта

(шифр і назва спеціальності)

Освітньо-професійна (освітньо-наукова) програма:

Професійна освіта (харчові технології)

(назва програми)

Рівень вищої освіти Початковий (короткий цикл)

Ступінь вищої освіти Молодший бакалавр

Факультет (інститут) Інноваційних технологій

(назва факультету(інституту), для здобувачів вищої освіти якого викладається дисципліна)

Харків – 2021 рік

УКРАЇНСЬКА ІНЖЕНЕРНО-ПЕДАГОГІЧНА АКАДЕМІЯ
НАВЧАЛЬНО-НАУКОВИЙ ІНСТИТУТ ПЕДАГОГІКИ, ПСИХОЛОГІЇ,
МЕНЕДЖМЕНТУ ТА ОСВІТИ ДОРΟΣЛИХ
КАФЕДРА ПЕДАГОГІКИ, МЕТОДИКИ ТА МЕНЕДЖМЕНТУ ОСВІТИ

ЗАТВЕРДЖУЮ
Перший проректор
з науково-педагогічної роботи

Сергій ПЕТРОВ

* «01» вересня 2021р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

(вибіркова)
(нормативна/вибіркова)

Загальна та вікова психологія

(назва навчальної дисципліни)

Галузь знань 01 Освіта / Педагогіка
(шифр і назва галузі)

Спеціальність 015 Професійна освіта
(шифр і назва спеціальності)

Освітньо-професійна (освітньо-наукова) програма:
Професійна освіта (харчові технології)
(назва програми)

Рівень вищої освіти Початковий (короткий цикл)

Ступінь вищої освіти Молодший бакалавр

Факультет (інститут) Інноваційних технологій
(назва факультету(інституту), для здобувачів вищої освіти якого викладається дисципліна)

Харків – 2021 рік

Робоча програма навчальної дисципліни «Загальна та вікова психологія» для здобувачів вищої освіти за спеціальністю – 015 «Професійна освіта», освітньо-професійна програма – Професійна освіта (Харчові технології), рівень вищої освіти – початковий (короткий цикл), ступінь вищої освіти – молодший бакалавр.

« 27» серпня 2021 р. – 15 с.

Розробники: Юлія БІЛОЦЕРКІВСЬКА, к.психол.н., доцент кафедри педагогіки, методики та менеджменту освіти

Робочу програму ухвалено на засіданні кафедри педагогіки, методики та менеджменту освіти

Протокол № 1 від « 27» серпня 2021 р.

Завідувач кафедри

Наталія БРЮХАНОВА

(підпис)

(ім'я, прізвище)

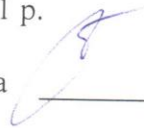
« 27 » серпня 2021 року

Ухвалено Науково-методичною радою УІПА

Протокол № 6 від 31 серпня 2021 р.

« 31» серпня 2021 р.

Голова

Наталія БРЮХАНОВА

(підпис)

(ім'я, прізвище)

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Характеристика навчальної дисципліни					
<i>Кількість кредитів ЄКТС</i> 6 кредитів	<i>Статус дисципліни</i> - вибіркова					
<i>Загальна кількість годин</i> 180 годин	<i>Розподіл годин за формами організації освітнього процесу</i>					
	Навчальні заняття	Самостійна робота	Практична підготовка	Контрольні заходи	Всього	
	Денна форма навчання					
	90 год	90 год	не передбачено	іспит	180год	
	Заочна форма навчання					
	<i>Розподіл годин за типами навчальних занять</i>					
	Лекції	Практичні заняття	Лабораторні заняття	Консультація	Індивідуальні заняття	Всього за типами навчальних занять
	Денна форма навчання					
	40 год	50 год	не передбачено	год	не передбачено 90 год	
	Заочна форма навчання					
			не передбачено		не передбачено	

2. Мета, завдання та передумови вивчення навчальної дисципліни

Метою вивчення навчальної дисципліни є удосконалення здатності вчитися та оволодівати сучасними знаннями (К07); здатності використовувати у професійній діяльності основні положення, методи, принципи фундаментальних та прикладних наук (ФК 15).

Завдання навчальної дисципліни:

- розуміння системи основних психологічних понять, закономірностей та особливостей психічної діяльності людини;
- ознайомлення майбутніх фахівців з загальною та віковою психологією як науковим дисциплінами та їх методами;
- формування здатності практичного застосування отриманих психологічних знань у професійній діяльності;
- формування навичок складання психологічного профілю та підбору психологічного інструментарію для нього відповідно до вікових особливостей у сфері освітнього процесу;
- сприяння плановому впровадженню наукових знань психології в практику майбутньої діяльності.
- удосконалення здатності здійснення самопізнання та організації роботи над собою.

Передумови для вивчення дисципліни:

1. Біологія та екологія (шкільна програма).
2. Природничі науки (шкільна програма).
3. Технології особистісного зростання та навчання.

Постреквізити: Атестаційний екзамен із загальної та професійно-педагогічної підготовки.

3. Очікувані результати навчання

ПР 09. Знати основи психології, педагогіки, а також фундаментальних і прикладних наук (відповідно до спеціалізації) на рівні, необхідному для досягнення інших результатів навчання, передбачених цим стандартом та освітньою програмою.

ПР 09.1: знання особливостей різних методів загальної та вікової психології;

ПР 09.2: знання основних положень загальної та вікової психології, їх фундаментальних понять, основних законів та теорії;

ПР 09.3: знання якісних, структурних, класифікаційних характеристик психічних явищ і процесів;

ПР 09.4: розуміння наукового та практичного значення загальної та вікової психології;

ПР 09.5: вміння оперувати категоріями загальної та вікової психології для поглибленого вивчення суті явищ, процесів щодо формування та розвитку особистості;

ПР 09.6: вміння орієнтуватись у підходах психологічних теорії і практики загальної та вікової психології.

ПР 09.7: вміння планово впроваджувати наукові знання з загальної та вікової психології в практику майбутньої діяльності;

ПР 09.8: володіти навичками діагностики індивідуальних особливостей особистості та міжособистісних взаємин в колективах.

4. Критерії оцінювання результатів навчання

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Якісні критерії оцінювання результатів навчання
90-100 балів («Відмінно») А	Здобувач/здобувачка демонструє високий рівень володіння теоретичним матеріалом, засвоєно матеріал в повному обсязі, вміє його застосовувати для вирішення практичних питань. Володіє термінами, логічно та послідовно викладає матеріал.
82-89 бали («Добре») В	Здобувач/здобувачка демонструє достатньо високий рівень володіння теоретичним матеріалом, але допускає окремі незначні помилки при логічному викладенні матеріалу, що, тим не менш, дозволяє вільно користуватися надбаними навичками на практиці, приймати відповідні рішення. Завдання-рішення приймаються з незначними помилками
74-81 бали («Добре») С	Здобувач/здобувачка демонструє достатньо високий рівень володіння теоретичним матеріалом, але допускає окремі помилки при логічному викладенні матеріалу, що, тим не менш, дозволяє вільно користуватися надбаними навичками на практиці, приймати відповідні рішення. Завдання-рішення приймаються з незначними помилками.
64-73 бали («Задовільно») D	Здобувач/здобувачка демонструє засвоєння теоретичного матеріалу, але має неточності в розумінні окремих тем та питань, що ускладнює пошук вірних відповідей при прийнятті рішень-завдань. Допускає окремі помилки у визначенні термінів.
60-63 балів («Задовільно»)	Здобувач/здобувачка демонструє мінімальний рівень володіння як теоретичним матеріалом, так і практичними навичками. Допускає окремі помилки у визначенні термінів.

Е	Але прийняття рішень здійснює у вірному напрямку, з окремими помилками.
35-59 балів («Незадовільно») FX	Здобувач/здобувачка демонструє засвоєння більше половини теоретичного матеріалу, набуті окремі навички його практичного застосування, але не достатньо для прийняття відповідних рішень з поставлених питань, помилки в термінах.
0-34 бал («Незадовільно») F	Теоретичний зміст курсу не засвоєно, практичні навички відсутні.

5. Засоби діагностики результатів навчання

Форма контролю	Вид завдання	Засоби діагностики
1. Демонстрація усних навичок володіння матеріалом	Усна доповідь	Публічний виступ на практичному занятті
	Участь в експрес-опитуванні	Коротка відповідь під час обговорення теми на лекційних й практичних заняттях
2. Виконання практичних завдань	Виконання завдань (вправ)	Завдання в робочому зошиті
		Підготовленість домашніх завдань до початку практичного заняття
		Обов'язковий виступ, публічний захист завдань
		Активність в ході виконання завдань (вправ) на занятті
		Участь в обговоренні питань практичного заняття
		Рецензування відповідей інших здобувачів освіти
3. Виконання завдань у системі дистанційної освіти	«Розвиток психіки і свідомості»	Завдання 1 на сайті дистанційної освіти
	«Спілкування. Бар'єри в спілкуванні»	Завдання 2 на сайті дистанційної освіти
	«Здібності. Психологічні концепції»	Завдання 3 на сайті дистанційної освіти
	«Розгляд і порівняльний аналіз вікових періодизацій (наприклад, за Д. Б. Ельконіним, Л. С. Виготським, Е. Еріксоном, Р. Заззо)»	Завдання 4 на сайті дистанційної освіти
4. Складання письмового іспиту	Тестові питання, відкриті запитання	Письмова робота, виконана в аудиторії згідно з розкладом

6. Програма навчальної дисципліни
ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 1. ПРЕДМЕТ СУЧАСНОЇ ПСИХОЛОГІЇ –
ЛЮДИНА ЯК СУБ'ЄКТ ПСИХІЧНОГО ЖИТТЯ.

Тема 1. Предмет і методи психології

Психологія як наука. Наукові положення про психіку. Фундаментальні проблеми психології. Методи психологічних досліджень.

Тема 2. Психіка.

Розвиток поглядів на фізіологічну основу психіки. Психіка людини. Виникнення психіки людини. Сутність відмінностей психіки тварини і людини

Тема 3. Діяльність та її види.

Потреби людини. Види потреб. Мотиви. Поняття «діяльність». Форми діяльності.

Тема 4. Особистість і її психологічна структура.

Поняття «особистість», «людина», «індивід», «суб'єкт», «індивідуальність» в психології. Загальні питання психології особистості.

Тема 5. Спілкування та мовна діяльність.

Поняття про мову та її функції. Різновиди мовлення. Поняття про спілкування. Засоби спілкування. Різновиди спілкування.

Тема 6. Міжособистісні стосунки у групах людей.

Поняття «група», види груп. Міжособистісні стосунки у групі. Психологічна сумісність і конфлікт у міжособистісних стосунках.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 2. ПІЗНАВАЛЬНА ТА РЕГУЛЯТИВНА
ФУНКЦІЯ ПСИХІКИ ЛЮДИНИ.

Тема 7. Увага та її закономірності.

Поняття про увагу. Різновиди і форми уваги. Якості уваги.

Тема 8. Відчуття і сприймання.

Поняття про відчуття. Класифікація і різновиди відчуттів. Основні властивості відчуттів. Поняття про сприймання. Різновиди сприймань. Властивості сприймань. Спостереження і спостережливість.

Тема 9. Пам'ять та її закономірності.

Пам'ять, як психічний пізнавальний процес. Класифікація видів пам'яті. Процеси пам'яті.

Тема 10. Мислення та його види і форми.

Мислення та його загальні характеристики. Форми та види мислення. Мислення та мова і мовлення.

Тема 11. Уява.

Поняття про уяву. Зв'язок уяви з об'єктивною дійсністю. Функції та фізіологічне підґрунтя уяви. Види уяви.

Тема 12. Емоції та почуття.

Емоції та почуття. Психічні стани людини. Індивідуальні прояви емоцій.

Тема 13. Вольові процеси.

Поняття «воля» та її фізіологічне підґрунтя. Структура вольового акту. Виховання волі.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 3. ІНДИВІДУАЛЬНО-ПСИХОЛОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ЛЮДИНИ.

Тема 14. Темперамент.

Поняття про темперамент. Основні властивості темпераменту. Типи темпераментів. Роль темпераменту в діяльності людини.

Тема 15. Характер.

Поняття про характер. Структура характеру. Основні риси типового характеру. Природа характеру. Формування характеру.

Тема 16. Здібності.

Поняття про здібності. Структура здібностей. Різновиди здібностей. Індивідуальні відмінності у здібностях людей та їх природні передумови.

Тема 17. Спрямованість особистості.

Спрямованість особистості. Форми проявлення спрямованості особистості. Види спрямованості особистості. Структура спрямованості особистості.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 4. ЗАВДАННЯ, МЕТОДИ, ОСНОВНІ КАТЕГОРІЇ ВІКОВОЇ ПСИХОЛОГІЇ

Тема 18. Предмет, завдання та категорії вікової психології.

Вікова психологія як наука. Методи психолого-педагогічного дослідження. Зв'язок з іншими науками. Історичні тенденції вікової психології.

Тема 19. Методи вікової психології.

Методи психології за Б.Г. Ананьєвим: організаційні, емпіричні, методи обробки результатів, інтерпретаційні. Методи дослідження вікового розвитку.

Тема 20. Підстави і схеми періодизації психічного розвитку.

Проблема віку в дослідженнях Л. С. Виготського. Проблема віку в дослідженнях Д. Б. Ельконіна. Проблема віку в дослідженнях інших вітчизняних психологів.

Тема 21. Вікові особливості становлення особистості.

Вікова періодизація психічного розвитку людини. Психічний розвиток дитини до школи. Психологія школяра. Психологія періоду дорослості.

7. Розподіл годин навчальних занять за темами курсу

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин											
	денна форма						Заочна форма					
	усь го	у тому числі					усь ого	у тому числі				
л		п	лаб	інд	с.р.	л		п	лаб	ін д	с.р.	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	1 2	13
Модуль 1. Загальна психологія												
Змістовий модуль 1. Предмет сучасної психології – людина як суб'єкт психічного життя.												
Тема 1. Предмет і методи психології.	7	1	2	-	-	4						
Тема 2. Психіка.	7	1	2	-	-	4						
Тема 3. Діяльність та її види.	8	2	2	-	-	4						
Тема 4. Особистість і її психологічна структура.	8	2	2	-	-	4						
Тема 5. Спілкування та мовна діяльність.	8	2	2			4						
Тема 6. Міжособистісні стосунки у групах людей.	8	2	2			4						
Разом за змістовим модулем 1	46	10	12	-	-	24						
Змістовий модуль 2. Пізнавальна та регулятивна функція психіки людини.												
Тема 7. Увага та її закономірності.	8	2	2	-	-	4						
Тема 8. Відчуття і сприймання.	8	2	2	-	-	4						
Тема 9. Пам'ять та її закономірності.	8	2	2	-	-	4						
Тема 10. Мислення та його види і форми.	8	2	2	-	-	4						
Тема 11. Уява.	8	2	2	-	-	4						
Тема 12. Емоції та почуття.	8	2	2	-	-	4						
Тема 13. Вольові процеси.	8	2	2	-	-	4						
Разом за змістовим модулем 2	56	14	14	-	-	28						
Змістовий модуль 3. Індивідуально-психологічні особливості людини.												
Тема 14. Темперамент.	11	2	4	-	-	5						

Тема 15. Характер.	11	2	4	-	-	5							
Тема 16. Здібності.	8	1	2	-	-	5							
Тема 17. Спрямованість особистості.	8	1	2	-	-	5							
Разом за змістовим модулем 3	38	6	12	-	-	20							
Разом за модулем 1	140	30	38			72							
Модуль 2. Вікова психологія													
Змістовий модуль 4. Завдання, методи, основні категорії вікової психології													
Тема 18. Предмет, завдання та категорії вікової психології.	8	2	2	-	-	4							
Тема 19. Методи вікової психології.	8	2	2	-	-	4							
Тема 20. Підстави і схеми періодизації психічного розвитку.	8	2	2	-	-	4							
Тема 21. Вікові особливості становлення особистості.	16	4	6	-	-	6							
Разом за змістовим модулем 4	40	10	12	-	-	18							
Разом за модулем 2	40	10	12	-	-	18							
ІНДЗ	-	-	-	-	-	-							
Усього годин	180	40	50	-	-	90							

8. Теми лабораторних занять
Не передбачено навчальним планом

9. Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		ДФЗО	ЗФЗО
1.	Предмет і методи психології.	2	
2.	Психіка.	2	
3.	Діяльність та її види.	2	
4.	Особистість і її психологічна структура.	2	
5.	Спілкування та мовна діяльність.	2	
6.	Міжособистісні стосунки у групах людей.	2	
7.	Увага та її закономірності.	2	
8.	Відчуття і сприймання.	2	
9.	Пам'ять та її закономірності.	2	
10.	Мислення та його види і форми.	2	
11.	Уява.	2	
12.	Емоції та почуття.	2	
13.	Вольові процеси.	2	

14.	Темперамент.	2	
15.	Характер.	2	
16.	Здібності.	1	
17.	Спрямованість особистості.	1	
18.	Предмет, завдання та категорії вікової психології.	2	
19.	Методи вікової психології.	2	
20.	Підстави і схеми періодизації психічного розвитку.	2	
21.	Вікові особливості становлення особистості.	6	
Усього		50	

10. Самостійна робота здобувачів вищої освіти

Форми організації самостійної роботи	Форми виконання самостійної роботи	Кількість годин	
		ДФЗО	ЗФЗО
<i>Підготовка до лекції та практичного заняття</i>	Опрацювання конспекту лекцій (робочого зошиту), джерел навчальної інформації (навчальної літератури) за темою та додаткової літератури (20 лекцій по 0,5 години)	10	
	Складання тлумачного словника англійською мовою за темою лекції	10	
	Підготовка до практичних занять шляхом вивчення літератури й конспекту (робочого зошиту), виконання завдань у робочих зошитах (25 по 2 години)	50	
<i>Виконання самостійних завдань</i>	Виконання завдань для самостійної роботи на сайті дистанційної освіти (4 завдання)	20	
ВСЬОГО:		90	

11. Індивідуальні завдання

Не передбачено навчальним планом

12. Освітні технології та методи навчання

Освітні технології: проблемне навчання, аудіо-візуальні технології, технологія студентоцентрованого навчання тощо.

У залежності від виду занять використовуються наступні методи:

– на лекціях – різні види бесід, розповідь, пояснення, лекція, пояснювально-ілюстративний, репродуктивний та метод проблемного викладу; ілюстрація та демонстрація;

– на практичних заняттях – тестування, тренінг, виконання практичних завдань репродуктивного та творчого характеру, моделювання та аналіз

психологічних ситуацій, виступи за домашніми завданнями, мультимедійні презентації;

– у ході самостійної навчально-пізнавальної діяльності – вивчення навчальної та наукової літератури, аналіз, систематизація, класифікація, конспектування освітньої інформації, виконання вправ, пошук відповідей на запитання, складання таблиць.

13. Форми поточного та підсумкового контролю

Поточний контроль – виконання вправ та практичних завдань, тестування, демонстрація презентацій, виступ з доповідями, усне опитування, експрес-опитування, виконання самостійних завдань на сайті дистанційного навчання.

Підсумковий контроль – іспит.

Підсумкове складання екзамену (заліку)

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90 – 100	A	відмінно	зараховано
82-89	B	добре	
74-81	C		
64-73	D	задовільно	
60-63	E		
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
0-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

14. Інструменти та обладнання, необхідне для вивчення навчальної дисципліни

Використання проектора. Наявність оболонки Moodle для роботи в системі дистанційного навчання.

15. Рекомендовані джерела інформації Методичне забезпечення

1. Білоцерківська Ю.О. Загальна та вікова психологія : конспект лекцій для студ. ОС «бакалавр» денної та заоч. форм навч. спец. 015 Професійна освіта (за спеціалізаціями) / Білоцерківська Ю.О.; Укр. інж.-пед. акад. – Харків : УПА, 2019. – 139 с.

1. Білоцерківська Ю.О. Загальна та вікова психологія : методичні вказівки до практичних занять для студентів ОС «бакалавр» денної та заоч. форм навч. спец. 015 Професійна освіта (за спеціалізаціями) / Укр. інж.-пед. акад. ; Харків : [б. в], 2019. – 110 с.

2. Білоцерківська Ю.О. Загальна та вікова психологія : метод. вказ. для організації та планування самостійної роботи для студ. ОС «бакалавр» денної та заоч. форм навч. спец. 015 Професійна освіта (за спеціалізаціями) / Укр. інж.- пед. академія ; Х. : [Б.в.], 2019. – 20 с.

Рекомендована література

1. Варій М.Й. Загальна психологія. – 4-те вид., випр. і доп. – К.: Центр учбової літератури, 2018. – 312 с.
2. Вікова та педагогічна психологія: навч. посібник для студ. вищих навч. закладів/ О. В. Скрипченко [та ін.]; Нац. пед. ун-т ім. М. П. Драгоманова. - 3-тє вид., випр. і доп.. - К.: Каравела, 2012. - 400 с.
3. Загальна психологія / За ред. С. Д. Максименка. 2-ге вид. – Вінниця: Нова Книга, 2018. — 280с.
4. Ільїна Н. М. Загальна психологія в екзаменаційних питаннях і відповідях: навч. посібник для студ. вищих навч. закладів/ Н. М. Ільїна. - Суми: Університетська книга, 2018. - 239 с.
5. Кутішенко В. П. Вікова та педагогічна психологія. Курс лекцій: [навч. посібник для студ. вищ. навч. закл.] / В. П. Кутішенко. – 2-ге вид. – К. : Центр учбової літ., 2018. – 128 с.
6. Максименко С. Д. Загальна психологія: навч. посібник/ С. Д. Максименко. - 3-є вид. перероб. та доп.. - Київ: Центр учб. літ., 2018. - 272 с.
7. Основи психології : підруч. для студ. вищ. навч. закл. / О. В. Киричук, В. А. Роменець, В. О. Татенко [та ін.] ; за заг. ред. О. В. Киричука, В. А. Роменця. – 8-е вид., стереотип. – К. : Либідь, 2016. – 631 с.
8. Психологія : підруч. для студ. вищ. навч. закл. / Ю. Л. Трофімов, В. В. Рибалка, П. А. Гончарук та ін. ; за ред. Ю. Л. Трофімова. – 7-е вид., стер. – К. : Либідь, 2015. – 558 с.
9. Столярєнко О.Б. Психологія: практикум : навч. посібник- Кам'янець-Подільський: ПП "Медобори-2006", 2015. - 224 с.
10. Токарева Н. М. Вікова та педагогічна психологія : навчальний посібник [для студентів вищих навчальних закладів] / Н. М. Токарева, А. В. Шамне. – К., 2017. – 548 с.

Додаткова (допоміжна) література

1. Дуткевич Т. В., Савицька О.В. Практична психологія: Вступ до спеціальності. 2-ге вид. Навч. посіб. — К.: Центр учбової літератури, 2019. — 255 с.
2. Євтух М.Б. Педагогічна психологія: Підручник / М.Б. Євтух, Е.В. Лузік, Н.В. Ладогубець, Т.В. Ільїна. - К.: Кондор-Видавництво, 2015. - 420 с.
3. Мазяр О. В. Диференціальна психологія : модульний курс: навч. посібник/ О. В. Мазяр; Житомир. держ. ун-т ім. Івана Франка, Каф. практ. психол. та психотерапії. - Київ: Кондор, 2017. - 284 с.

4. Мясоед П. А. Психологічне пізнання. Історія, логіка, психологія: навч. посібник для вищих навч. закладів- Київ: Либідь, 2016. - 560 с.
5. Роменець В. А. Історія психології ХХ століття: навч. посібник для вищих навч. закладів- Київ: Либідь, 2017. - 1056 с.

Інформаційні ресурси

1. Журнал «Практична психологія та соціальна робота» <http://psyjournals.org.ua>
2. Студентська електронна бібліотека «Читалка» <http://chitalka.info/psy.html>
3. PSYLIB: Психологическая библиотека "Самопознание и саморазвитие"
<http://psylib.kiev.ua/>
4. Сайт дистанційної освіти УПА: <https://do.uipa.edu.ua/>